

Müstəqilliyimizin bərpasından ötən 34 ildə məhz bu ilin dövlətimizin başçısı tərəfindən "Konstitusiya və Suverenlik İli" elan edilməsi konstitusiya və suverenlik kimi yüksək ali ifadələri bir araya gətirə bilməmiz səbəbi idi. Çünkü 2023-cü ildək konstitusiya quruluşunda natamamlıq vardi, torpaqlarımızın işgal altında olması səbəbindən suveren deyildik. 2020-ci ilin Böyük Zəfəri və 2023-cü ilin birləşmələr lokalları antiterror əməliyyatından sonra konstitusiya quruluşumuz da bərpa olundu, suverenliyimiz də.

Və budur, biz 2025-ci il "Konstitusiya və Suverenlik İli" kimi başa vururuz. Dövlətimizin başçısı, müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin böyük amnistiya təşəbbüsü isə məhz bu dövləte, bu xalqa layiq humanist addimların növbəti, eyni zamanda "Konstitusiya və Suverenlik İli"nin ali yekunudur.

Təməli Ulu Öndərin iradəsi olan amillər

1993-cü ilde Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqın tələbi ile hakimiyətə Qayıdışı ilə həm 1918-ci ildəki kimi itirilməkde olan müstəqilliyimiz, həm də həyatı hər an təhlükə ilə üz-üzə qalan xalq xilas oldu. Müstəqil Azərbaycanda yeni hakimiyətlə ölkə sosial-iqtisadi inkişafa qədm qoydu, eləcə də qanunun alılığı təmən edildi, vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının yüksək seviyyədə qorunması mühüm principə çevrildi.

Qanunvericilik bazası olmadan sosial, iqtisadi və siyasi islahatların həyata keçirilməsinin mümkün olmadığını nəzərə alan Heydər Əliyev ölkəmizdə hüquqi dövlət quruculuğuna bu bazarın yaradılmasından başladı. Bu isə öz əksini Onun rəhbərliyi ilə hazırlanın və 12 noyabr 1995-ci ildə ümumxalq səsverməsi (referendum) yolu ilə qəbul edilən müstəqil Azərbaycan Respublikasının ilk milli Konstitusiyasında tapdı.

Əsas Qanunumuzda insan və azadlıqlarının təminini dövlətin ali məqsədi kimi təsbit olunub. Konstitusianın üçdə bir hissəsi bu sahədəki mövcud beynəlxalq-hüquq normalarına əsaslanan müddəalar təşkil edir. Ən əsası isə Əsas Qanunumuzda insan və vətəndaş hüquq və azadlıqlarını qorumaq bütün hakimiyət organlarının vəzifəsi kimi müəyyən edilib, onun 48 maddədən ibarət üçüncü fəslinin bütün müddəaları insana, onun ləyaqətinə, hüquqlarına hör-

etmədən, qan tökmədən torpaqlarıımızın sülh yolu ilə qaytarılması təşəbbüslerini dəfələrə dinlədik. Lakin bu təşəbbüsü eşidən qulaqlar karlaşır, gözlər məsələnin həlli üçün labüb yolları görə bilmirdi. Belə olan təqdirdə isə Liderimiz torpaqların hərb yolu ilə azad ediləcəyini bütün dünyaya bəyan etdi və bunu zamanla reallaşdırıldı. Qarabağ həqiqətlərini görə bilməyənlər, Qarabağın haqqı olanları eştirməyə kar olanlar 2020-ci ilin 44 günlük müharibəsi zamanı Azərbaycanın nəyə qadir olduğunu, öz haqqını necə teləb etdiyini gördü və elə həmin gündən ölkəmizə qarşı münasibətlər də dəyişməyə

mət ruhunda yazılıb, insan hüquq

AMNİSTİYA təşəbbüsü: "Konstitusiya və Suverenlik İli"nin ali yekunu

və azadlıqları ən yüksək dəyər kimi təsbit olunub.

Böyük Qayıdışdan sonra ölkəmizdə eyni zamanda humanizm ənənələrinin teməli qoyuldu, 1995-ci ildə əvvətmə və amnistiya institutları yaranmağa başlandı. 22 yanvar 1998-ci il tarixdə Ümummilli Lider Heydər Əliyev "Azərbaycan Respublikasında ölüm hökmünün ləğv edilməsi haqqında" bayənat verərək ölüm hökmünün ləğv olunduğunu bildirdi, bununla bağlı 3 fevral 1998-ci ildə Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisine qanunvericilik təşəbbüsü qaydasında müraciət etdi və 10 fevral 1998-ci il tarixdə ölüm cəzası ləğv olunaraq ömürlük azadlıqladan məhrumetmə cəzası ilə əvəz olundu. Şərqi ilə də məhz ölkəmizdə ölüm cəzasının ləğv edilmesi dünyada böyük eks-seda doğdurdu. Bu siyasetin nəticəsi olaraq Ulu Öndər tərəfindən 1995-2003-cü illərdə 32 əfv fərmanı imzalanıb, 1993-2003-cü illərdə 7 dəfə amnistiya elan olunub, nəticədə minlərlə insan azadlığı qovuşub.

Humanizm və mərhəmat əmənələrinə sadıqlıq

Heydər Əliyev siyasi kursunun davamı olaraq son 22 ildə ölkədə dövlətciliyin inkişafı, tərəqqisi ilə insan amlinə verilən dəyərin eyni xətt üzrə ireliliyinin şahidi oldu. Vətəndaşa verilən dəyər id ki, dövlət başçısının fəaliyyətinin əsas istiqamətini işgal altında olan torpaqların azad edilmesi, 30 il məcburi köçküň həyatı yaşayan soydaşlarımızın öz ata-baba yurduna qayitması uğrunda məbarizə təşkil edirdi. 20 il ərzində dünyadan ən mötəber kürsülərindən eşitdik Qarabağın haqları haqqında dövlət başçısının fikrələrini. Mühərbi

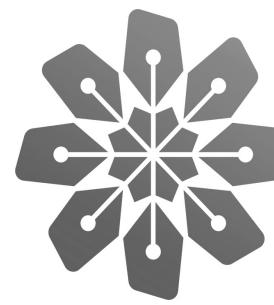
başladı.

Nəticə etibarilə gərgin mübarizədən, çoxsaylı itkilərdən sonra torpaqlarımız düşməndən geri alındı. Bununla konstitusiya quruluşumuz və suverenliyimiz bərpa olundu.

Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin humanizm və mərhəmet ənənələrinə sadıqlıq nəticəsidir ki, ölkənin təleyfli illərində insan amili de diqqətdən kənardala qalmış, Prezident İlham Əliyev tərəfindən 2003-2025-ci illər ərzində 39 əfv sərəncamı imzalanıb, həmin dövrde 5 amnistiya aktı qəbul edilib. Cəzadan azad olunaraq qanunlara dönəmdən əmel edəcəklərinə və dövlətimizin inkişafına öz töhfələrini verəcək şəxslərə ümidi edərək Prezident İlham Əliyevin 15 dekabr 2025-ci ildə amnistiya elan edilməsi təşəbbüsü də Heydər Əliyev siyasetinin, humanizmin uğurlu davamıdır.

Eyni zamanda humanizmin ince məqamları

Prezident İlham Əliyevin ölkəyə 22 illik fəaliyyəti dövründə dəfələrə əfv sərəncamları imzalanıb, amnistiya aktı qəbul edilib. Yeni amnistiya təşəbbüsündə isə daha ince məqamlar diqqəti cəlb edir. Budefəki amnistiyanın kimlərə şamil olunması elə bu məqamların incəliyindən özü söhbət açır: Amnistiya aktının layihəsinə əsasən Azərbaycan Respublikasının suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün qorunması uğrunda aparılan döyüş əməliyyatlarında, o cümlədən Vətən mühərbiyəsində və 2023-cü il sentyabrın 19-20-de keçirilmiş antiterror əməliyyatında iştirak etmiş şəxslərin, eləcə də bu əməliyyatlarda helak olmuş və ya xəbərsiz itkin düşmüş şəxslərin yaxın qohumları, mülki əhaliye

Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkışafı
Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkışafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb.

ise 2003-2025-ci illər ərzində 39 əfv sərəncamı imzalanıb, həmin dövrde 5 amnistiya aktı qəbul edilib.

Ümumilikdə 71 əfv fərmanı və sərəncamla 10162 məhkum əfv olunub. Prezident İlham Əliyev tərəfindən imzalanmış sərəncamlar ise 7060 nəfərə şamil olunub.

Milli Məclisin deputat olarkən Mehriban xanım Əliyevanın təşəbbüsü ilə 2007-ci, 2009-cu, 2013-cü və 2016-ci illərdə amnistiya aktı qəbul edilib.

Prezident İlham Əliyevin təklifi sayesinde amnistiya aktı tətbiq ediləcək şəxslərin, o cümlədən azadlıqladan məhrumetmə cəzasından azad ediləcək məhkumların sayına görə ən böyük amnistiya olacaq. Belə ki, amnistiya aktının ümumilikdə 20 mindən çox şəxsə şamil ediləcəyi gözlənilir. Bunnardan 5 mindən çox məhkumun azadlıqlandan məhrumetmə cəzasından azad ediləcəyi, həmin cəzaya məhkum olmuş 3 mindən artıq şəxsin cəzasının azaldılacağı, 7 mindən çox məhkumun azadlığının məhdud-

qarşı Ermənistan Respublikasının hərbi təxribatı nəticəsində əlil olmuş şəxslər.

Bu, ölkənin bütövlüyünə, suverenliyinə və bunun əldə olunmasında həyatını itirən insanların yaxınlarına verilən dəyər, qiymətdir. Eyni zamanda çox ince düşünülmüş məqamı ilə dünyada baş verən ilk hadisədir.

Habelə qadınların, 60 yaşına çatmış şəxslərin, cinayet töredərək yetkinlik yaşına çatmayanların və digər şəxslərin cəzadan və ya cinayet məsuliyyətindən azad edilməsinin nəzərdə tutulması daha ince bir məqamdır: qadın, yaşlı və yetkinlik yaşına çatmayan vətə-

daşlırla ayrıca bir yumşaq yanaşma tərizidir.

Layihəyə əsasən böyük ictimai təhlükə törətməyən və ya az ağır cinayət, həbələ ehtiyatsızlıqdan cinayət törətdiklərinə görə azadlıqdan məhrum etmə cəzasına məhkum olmuş bir sıra şəxslər cəzadan azad ediləcək və ya cəzalarının çəkilməmiş hissəsi azaldılacaqdır

ki, bax, bütün bunlar ölkəmizdə cinayət-hüquq siyasetinin formalasdırılmışında humanizmin əsas prinsip kimi qəbul edilməsinin təsdiqididir.

20 mindən çox şəxsə şamil ediləcək amnistiya

1995-ci ildən etibarən ümumilikdə qəbul edilən 12 amnistiya aktı 130 mindən artıq nəfərə şamil edilib. Prezident İlham Əliyevin təşəbbüsü əsasında 2021-ci ildə 8 Noyabr - Zəfer Günü münasibətilə elan olunan amnistiya aktı 17 mindən artıq nəfərə şamil edilib.

Ümummilli Lider Heydər Əliyev tərəfindən 1995-2003-cü illərdə 32 əfv fərmanı imzalanıb, həmin dövrde 7 amnistiya aktı qəbul edilib. Prezident İlham Əliyev tərəfindən

laşdırılması cəzasından, 4 minə yaxın məhkumun azadlıqlandan məhrumetmə ilə bağlı olmayan digər cəzalardan və ya şartlı tətbiq edilmiş cəzalardan, həbələ minden çox şəxsin cinayət məsuliyyətindən azad ediləcəyi proqnozlaşdırılır.

"Konstitusiya və Suverenlik İli"nin ali yekunu

Müstəqil, torpaqları azad, namus və şərəfi xilas edilən Azərbaycan vətəndaşı 2025-ci ili "Konstitusiya və Suverenlik İli" kimi yaşamaqla qurur duyur. Qurur ilinin sonuna yaxın 20 mindən artıq şəxsin azadlığı, cəzasının azaldılması ilə bağlı amnistiya isə bu qururun üzərinə dəha bir qurur getirir-dövlətin vətəndaşına sevgisi, onu düşünməsi, ümidi etməsi, inanması qururunu. Odur ki, bu amnistiya layihəsinə her bir azərbaycanlı "Konstitusiya və Suverenlik İli"nin ali yekunu kimi dəyərləndirir və qurur duyur ki, 22 ilin əvvəlində dövlət başçısının "Mən hər bir azərbaycanlının prezidenti olacağam" vədi bu qədər yüksək seviyyədə öz əksini təpib.

Mətanət Məmmədova